

Handläggare
Marie Hallberg
Havsplaneringsenheten
marie.hallberg@havochvatten.se

Datum 2021-01-26

Dnr 347-16

Regeringen
Miljödepartementet
m.registrator@regeringskansliet.se

Redovisning av uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s Strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) har fått i uppdrag av regeringen att medverka i genomförande av EU:s strategi och dess handlingsplan. Uppdraget beslutades om den 14 januari 2016(M2016/00088/Nm), samt beslut den 23 januari 2020 om förlängning av uppdrag (M2020/00112/Nm) avseende år 2020.

HaV har årligen redovisat uppdraget sedan 2016. Redovisning och uppföljning samordnas av Tillväxtverket, som även tillhandahåller rapporteringsmall för redovisning. Uppdraget ska redovisas senast 31 januari till regeringen med kopia till Tillväxtverket. Dispositionen i redovisningen följer Tillväxtverkets anvisning och frågeformulär.

Havs- och vattenmyndigheten överlämnar härmed redovisning av uppdraget.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Jakob Granit efter föredragning av utredaren Marie Hallberg. I den slutliga handläggningen av ärendet har även avdelningscheferna Mats Svensson, Thomas Klein, Johan Kling, verksamhetsstrategen Björn Sjöberg, enhetscheferna Eva Rosenhall, Mia Dahlström, verksamhetsjuristen Karin Wall samt utredaren Joacim Johannesson medverkat.

Jakob Granit

Marie Hallberg

Kopia till:

Tillväxtverket

Innehåll

1	Sammanfattning	3
2	Inledning	5
2.1	Uppdraget	5
3	Redovisning av HaV:s medverkan i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen ...	6
3.1	Redogör för hur ni arbetat med de delmål i strategin som närmast berör er organisations verksamhetsområde under perioden 2016–2020.	6
3.1.1	Delmål under: Rädda havsmiljön, Ökat välbefinnande och Länka samman regionen..	6
3.1.2	Delmål under: Rädda havsmiljön	11
3.2	Redogör för eventuell bedömd respektive faktisk nytta och resultat som uppnåtts av arbetet med strategins delmål under perioden 2016–2020	13
3.2.1	För den egna organisationen	13
3.2.2	För annan offentlig förvaltning eller näringsliv:	14
3.3	Beskriv hur ert arbete med strategin under perioden 2016–2020 bidragit till en mer hållbar utveckling i Östersjöregionen	16
3.4	Hur kan strategin bli ett reellt styrdokument för er organisation?	16
3.5	Hur kan EU:s strategi för Östersjöregionen kopplas tydligare till den kommande nationella strategin för hållbar regional utveckling?	17
3.6	Hur skulle ni vilja att Sveriges sammantagna framtida arbete med strategin utvecklas de kommande 10 åren?	18
3.6.1	Stärkt plattform för regionalt samarbete.....	18
3.6.2	Ökad integrering och koordinering för hantering av målkonflikter	18
3.6.3	Stärkt koppling mellan havs- och kustplanering	20
3.7	Eventuellt övriga medskick?	20
4	Bilaga: Översikt delmål med ett urval av HaV:s aktiviteter och insatser	21

1 Sammanfattning

Arbete och synergier under perioden 2016 -2020 (fråga 3.1-3.2)

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) är en nationell förvaltningsmyndighet som genomför en sammanhållen havs- och vattenpolitik på regeringens uppdrag. Vi arbetar för frågor om bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag, hav och fiskresurser. HaV har även inom sitt ansvarsområde att arbeta med frågor som rör havsplanering samt att främja forskning och utvecklingsverksamhet. HaV verkar således inom och i synergi med i stort sett samtliga av strategins delmål i sitt årliga arbete.

Ett urval av aktiviteter presenteras i årets redovisning. Redovisningen fokuserar på havsförvaltning och HaV:s roll inom arbetsgrupper inom Helcom och i arbetet med uppdatering av Baltic Sea Action Plan (BSAP), arbete inom ramen för strategins policyområde PA Nutri, samt inom fiskförvaltning och arbete inom [BALTFISH](#). Därutöver redovisas arbete inom ramen för havsplanering, såsom arbetet inom strategins policyområde HA Planning, Helcom och VASAB, samt EU-finansierade Östersjöprojektet [Pan Baltic Scope](#).

HaV:s arbete sker i olika samarbets- och nätverkskonstellationer samt EU-finansierade projekt. Exempel på projekt är förutom de som nämnts även havsplaneringsprojekten [Baltic Scope](#), [Capacity4MSP](#), [BalticLines](#), samt grannlandsprojektet [Tre Skärgårdar](#). Arbeten sker även utifrån olika regeringsuppdrag inom exempelvis havsmiljö- och fiskförvaltningen. Ett exempel är ett regeringsuppdrag för en nationell gemensam strategi för yrkesfisket, vattenbruket, fritidsfisket och fisketurismen. HaV:s insatser verkar även inom ramen för anslagsfinansiering och kunskapsbyggande relaterat till forskning och utveckling, bland annat via BSAP-fonden samt Östersjöprogrammets forskningsprogram Bonus och vidareutvecklingen av detta i Banos CSA.

Nytta, resultat och bidrag till hållbar utveckling (fråga 3.2-3.3)

Mycket av det arbete som HaV har utfört under perioden verkar i synergi med strategins mål och delmål. Arbetet har varit till nytta och gett resultat såväl för genomförande av vårt förvaltningsuppdrag som för annan offentlig förvaltning och näringsliv. Exempel på detta:

- Under 2020 har HaV ett regeringsuppdrag att samordna det svenska arbetet med uppdateringen av Baltic Sea Action Plan (BSAP) vilket innebär att samordna berörda svenska myndigheter i att ta fram ståndpunkter samt förslag till åtgärder mot belastningar som påverkar havet, vilket verkar i synergi med pågående nationellt arbete för åtgärdsprogrammet för havsmiljön.
- HaV arrangerade tillsammans med kollegor från finska miljöministeriet, Helcom och EUSBSR/PA Nutri en workshop om internbelastningen av fosfor i Östersjön. Resultaten från workshopen gav ett konkret bidrag till Helcoms arbete med internbelastningsfrågan som nu hanteras vidare inom ad hoc gruppen IN-MINUTS (Management of Internal NUTrient reserves). Arbetet har tagits vidare där HaV har lett ett av arbetspaketen under det av EU-kommissionen delfinansierade projektet "Helcom Action". En större workshop har genomförts med Sveriges vattenmyndigheter och deras motsvarigheter i övriga länder (river Basin Management Authorities) i regionen, vilket har gett en större samsyn kring hur vattendirektivets mål matchar målen inom BSAP.
- Inom fiskförvaltning har HaV inom ramen för samarbetsforumet BALTFISH arbetat med att ta fram flera gemensamma rekommendationer enligt regionaliseringsförfarande inom den

gemensamma fiskeripolitiken. Det har resulterat i inverkan på gällande EU- förordning och anpassning av fisket till landningsskyldigheten.

- HaV/Sverige har även varit drivande i att stärka Helcoms och VASABs gemensamma arbetsgrupp för havsplanering. Samarbetet har bland annat resulterat i gemensamma vägledningar som har använts av Östersjöländerna i arbetet med att ta fram havsplaner.
- HaV har finansierat och genomfört projektet Tre skärgårdar, ett samarbetsprojekt med Finland, Sverige och Åland. Projektet har lett till ett utvecklat Östersjösamarbete mellan aktörer på regional och nationell nivå, fördjupad kunskap inom ekosystembaserad förvaltning i de tre skärgårdarna samt kartläggning av digitaliseringens möjligheter för att stödja ekosystembaserad förvaltning.
- Beträffande kunskap och forskningsfinansiering har HaV bidragit till BANOS CSA, The Baltic and North Sea Coordination and Support Action, vars syfte är att vidareutveckla Östersjöprogrammets forskningsprogram Bonus.

Strategin som styrdokument och framtida genomförandet (fråga 3.4-3.6)

- EU:s strategi för Östersjöregionen är ett gemensamt styrdokument för regionen som utgör ett stöd för myndigheten i grannlandssamarbetet och genomförandet av myndighetens förvaltningsuppdrag. Dess funktion som styrdokument kan dock behöva stärkas genom mer definierade åtgärds mål och tydligare styrning. Resultat från flaggskeppsprojekt skulle bättre kunna fångas upp genom ett formaliserat tillvägagångssätt för att ta dem vidare in i förvaltning och innovationskedjor. På så sätt skulle kopplingen mellan forskning och förvaltning stärkas. Att i möjligaste mån koppla kommande nationell strategi för hållbar utveckling och dess handlingsplan till handlingsplanen för EU:s strategi för Östersjöregion, är en möjlighet att stärka både kopplingen mellan strategierna och genomförandet av dessa, både nationellt och inom regionen.
- Under kommande tioårsperiod ser HaV gärna att strategin bibehålls och utvecklas som samarbetsplattform, både nationellt och regionalt, för en gemensam målstyrning, samt ett fortsatt arbete inom strategin för en ökad integrering av olika politikområden, med ett bibehållt och tydligt helhets- och hållbarhetsperspektiv, förenligt med Agenda 2030. HaV ser gärna även en vidareutveckling av havs- och kustplanering som process för gemensamma avvägningar i arbetet för en god havsmiljö, hållbar användning av havet och utveckling av maritima näringar. Det skulle innebära ett mervärde för myndighetens arbete med ett koordinerat program på HaV för förvaltningen av Östersjön utifrån ett ekosystemperspektiv, samt i arbetet utifrån olika tematiska och territoriella politikområden och strategier, såsom livsmedelsstrategin, strategin för hållbar regional utveckling och landsbygds politik, samt utpekade insatser för exempelvis cirkulär biobaserad ekonomi.

HaV har årligen redovisat sitt uppdrag med EU:s strategi för Östersjöregionen under perioden 2016-2019, inklusive en summering av perioden 2016-2019. På grund av detta förekommer en viss upprepning av föregående års redovisningar.

Dispositionen i redovisningen följer Tillväxtverkets anvisning.

2 Inledning

2.1 Uppdraget

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) har sedan 2013 haft i uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen (EUSBSR) och dess handlingsplan. Aktuellt regeringsuppdrag (M2016/00088/Nn) sträcker sig mellan åren 2016-2019, med en förlängning för år 2020 (M2020/00112/Nm).

EU:s strategi för Östersjöregionen är en av fyra av EU:s makroregionala strategier¹ och verkar för att gemensamt möta problem, utmaningar samt finna gemensamma lösningar ur ett territoriellt perspektiv avseende Östersjöregionen. Den omfattar hela Sverige och angränsande medlemsländer. Strategin har tre övergripande mål, *Rädda havsmiljön*, *Länka samman regionen*, samt *Ökat välstånd*. Till dessa mål finns ett antal delmål, samt en gemensam handlingsplan med utpekade policyområden och gemensamt definierade åtgärder. Under 2019 -2020 har revidering av strategins handlingsplan pågått. Förslag till reviderad handlingsplan² är antaget och förväntas beslutas av EU-kommissionen under 2021. Reviderad handlingsplan har inte beaktas vid denna redovisning. Redovisning baseras på den aktuella handlingsplanen vid ingående av perioden 2020.

Enligt aktuellt uppdrag ska HaV redovisa 2020 års arbete. Redovisning sker utifrån anvisningar och tillhandahålllet frågeformulär från Tillväxtverket i egenskap av samordnande myndighet. Utöver en redovisning av 2020 års verksamhet har Tillväxtverket även begärt en redovisning av myndighetens erfarenheter under perioden 2016-2020. HaV har årligen redovisat uppdrag under perioden 2016-2020, inklusive en summering av perioden 2016-2019. På grund av detta förekommer en viss upprepning av tidigare redovisningar.

¹ [Vad är EU:s makroregionala strategier? \(europa.eu\)](http://europa.eu)

² [Action plan & Flagships \(balticsea-region-strategy.eu\)](http://balticsea-region-strategy.eu)

3 Redovisning av HaV:s medverkan i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen

3.1 Redogör för hur ni arbetat med de delmål i strategin som närmast berör er organisations verksamhetsområde under perioden 2016–2020.

Till exempel:

- a. Via EU-finansierade projekt
- b. I nätverk och samarbetskonstellationer
- c. Annat

Havs- och vattenmyndigheten är en nationell förvaltningsmyndighet som genomför en sammanhållen havs- och vattenpolitik på regeringens uppdrag. Vi arbetar för frågor om bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag, hav och fiskresurser. Som bas för HaV:s arbete finns det svenska genomförandet av havsmiljödirektivet, EU:s gemensamma fiskeripolitik, art- och habitatdirektivet, samt ramdirektivet för vatten. HaV har även inom sitt ansvarsområde, enligt instruktion, att arbeta med frågor som rör havsplanering enligt EU:s havsplaneringsdirektiv samt att främja forskning och utvecklingsverksamhet. Därtill ska HaV, enligt förordning (2017:583) om det regionala tillväxtarbetet³, medverka till att uppfylla målen för den regionala tillväxtpolitiken och EU:s sammanhållningspolitik. Med detta sammantaget arbetar HaV i stort sett med samtliga delmål under målen *Rädda havsmiljön*⁴, *Länka samman regionen*⁵ och *Ökat välstånd*⁶.

HaV:s arbete sker på flera olika sätt, genom olika nätverks- och samarbetskonstellationer; inom EUSBSR:s policyområden "PA:n", deltagande i arbetsgrupper inom Helcom:s och VASAB:s arbetsgrupper, inom samarbetsforumet BALTFISH, samt via nationellt- och EU-finansierade projekt, men även utifrån andra arbeten såsom olika regeringsuppdrag. Ett urval av aktiviteter presenteras i årets rapportering. Inledningsvis redovisas det tvärövergripande arbetet inom ramen för havsplanering och kunskapsförsörjning. Detta arbete bidrar till i stort sett samtliga övergripande mål och delmål. Därefter redovisas specifikt HaV:s arbete relaterat till insatser för EU:s strategi för Östersjöregionen och målet *Rädda havsmiljön* och dess samtliga delmål. För en översikt över delmål, urval av HaV:s arbete inom nätverk- och samarbetskonstellationer och projekt se bilaga.

3.1.1 Delmål under: *Rädda havsmiljön*, *Ökat välstånd* och *Länka samman regionen*

Det samlade arbetet som främst verkar för målet *Rädda havsmiljön*, redovisas i kommande avsnitt. Arbete för att rädda havsmiljön omfattar återställande och insatser för minskade miljöbelastningar från samhället. Insatserna bidrar i sin tur till ett hållbart nyttjande som på sikt stärker förutsättningar för ett ökat välstånd. HaV:s arbete med förslag till nationella havsplaner, med rumsliga avvägningar såsom mellan naturhänsyn och maritima aktiviteter, bidrar ytterligare till att stärka förutsättningar för ett långsiktigt hållbart tillväxtarbete, både lokalt och regionalt. Detta främjar i stort sett samtliga tre mål och deras delmål utifrån handlingsplanen och deras

³ [Förordning \(2017:583\) om regionalt tillväxtarbete Svensk författningssamling 2017:2017:583 t.o.m. SFS 2019:1121 - Riksdagen](#)

⁴ Delmål HaV: Östersjön ska ha: rent vatten; en rik och levande biologisk mångfald; dess utlopp trafikeras av en ren och säker sjöfart, samt delmål Förbättra samarbetet för en god havsmiljö

⁵ Delmål HaV: Ett Östersjöområde med: goda transportvillkor, samt pålitliga energimarknader

⁶ Delmål HaV: Östersjöregionen ska: bidra till Europa 2020-strategin, förbättra regionens globala konkurrenskraft samt arbeta för klimatanpassning och förbättrad krisberedskap

åtgärder (actions). HaV:s arbete inom ramen för kunskapsbyggande- och forskningsfinansiering verkar även det till i stort sett samtliga delmål och till handlingsplanens åtgärdsdel för delmål att bidra till strategi för Europa 2020 och att förbättra regionens konkurrenskraft. Nedan redovisas arbeten inom ramen för dessa områden.

3.1.1.1 Havspanering

Havspanering relaterar till EUSBSR:s horisontella åtgärd HA Planning⁷ och sker i enlighet med EU:s ramdirektiv för havspanering (2014/89/EU). Havspanering är en del av EU:s integrerade havspolitik och är identifierad som ett övergripande *verktyg för att myndigheter och aktörer ska kunna tillämpa en samordnad, integrerad och gränsöverskridande ansats. Tillämpning av en ekosystemansats bedöms komma att bidra till att främja hållbar utveckling och tillväxt i havs- och kustområden och hållbar användning av havs- och kustresurser*⁸. Enligt havspaneringsdirektivet ska EU-länderna ha beslutat om havspaner senast 31 mars 2021. Syftet med havspaner är att stödja ett helhetsperspektiv för hållbart nyttjande, utifrån anspråk på havsområdet för olika ändamål, såsom utvinning av energi och mineraler, sjöfart, fiske och vattenbruk, bevarande av ekosystem och biologisk mångfald, natur- och kulturarv, rekreation och turism.

Sett till samarbeten inom Östersjöregionen har HaV/Sverige varit drivande i att stärka Helcoms och VASAB:s gemensamma arbetsgrupp för havspanering, som en nod för det gränsöverskridande samarbetet kring havspanering i Östersjöregionen. Efter förslag från arbetsgruppen antog de båda organisationerna 2016 vägledning för gränsöverskridande samråd respektive om tillämpning av ekosystemansatsen inom havspaneringen. En uppföljning 2018/19 visade att vägledningarna använts av länderna i arbetet med att ta fram havspaner.

Helcom-VASAB:s arbetsgrupp är koordinator för HA Planning/Fysisk planering inom EUSBSR, men fungerar även som styrgrupp för havspanering. Flera gränsöverskridande havspaneringsprojekt har genomförts med finansiering från regionalfonden eller havs- och fiskefonden. Flera av projekten har utsetts till så kallade flaggskeppsprojekt, däribland [Baltic Scope](#)⁹ (2015-17) och [Pan Baltic Scope](#)¹⁰ (2018-2019) som leddes av HaV. Flertalet planeringsmyndigheter i Östersjöregionen deltog i projekten som bland annat fokuserade på metodutveckling till stöd för ländernas planering. Det har exempelvis handlat om hur begreppet grön infrastruktur kan stödja tillämpningen av ekosystemansatsen i havspanerna, eller om hur bättre samstämmighet mellan ländernas planering kan uppnås.

Inom ramen för projektet Pan Baltic Scope genomfördes även analyser om potentiella effekter av klimatförändringar för att identifiera påverkan på livsmiljöer för öka hänsynstagande av potentiella områden, så kallade klimattillflykter, vid planering av havsområden i Östersjön¹¹.

HaV har även deltagit i flaggskeppsprojektet [Baltic LINES](#)¹² (2015-2019) med fokus på linjära strukturer såsom elnät och fartygsstråk. Sedan 2019 deltar vi i flaggskeppsprojektet [Capacity4MSP](#)¹³ som leddes av VASAB. HaV ansvarar för att driva ett forum för havspanerare i

⁷ Från och med reviderad handlingsplan 2020/21 övergår till policy område PA Planning

⁸ [EUR-Lex - 32014L0089 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

⁹ [Baltic SCOPE - BalticSCOPE](#)

¹⁰ <http://www.panbalticscope.eu/>

¹¹ [PBS-Report-Climate-Refugia-in-the-Baltic-Sea_final.pdf \(panbalticscope.eu\)](#)

¹² [Baltic LINES | VASAB](#)

¹³ [Project Platform Capacity4MSP | VASAB](#)

regionen, som syftar till att vara en plattform för utbyte av erfarenheter kring praktiska havsplaneringsfrågor. HaV har även medverkat i systerprojektet [NorthSEE](#) som är ett motsvarande havsplaneringsprojekt för länderna i Nordsjöregionen¹⁴. Samordning mellan projekt främjar samstämmighet i tankesätt och praxis mellan Nordsjö- och Östersjöregionerna.

Rekommendationer från de olika projekten utgör viktiga underlag i det pågående arbetet med framtagande av en ny färdplan för havsplanering i Östersjöregionen 2021-2030. Arbetet med färdplanen pågår samordnat med utvecklingen av den nya aktionsplanen för Östersjön, Baltic Sea Action Plan (BSAP). Genomförande av färdplanen kan komma att bli en av åtgärderna i strategins nya handlingsplan inom ramen för policyområde (PA) Planning/MSP och vi driver på för en tydligare integration av havsplanering.

Sammantaget gör de gemensamma ansträngningarna i arbetsgruppen inom HA Planning och projekten, liksom de nationella insatserna att ta fram havsplaner att vi är nära att uppfylla handlingsplanens delmål *Bättre samarbete* och åtgärdsdel som innebär stärkt samarbete för genomförandet av EU-direktiv att ha havsplaner på plats i Östersjöregionens EU-länder 2020/2021.

HaV:s uppdrag på nationell nivå att i enlighet med havsplaneringsförordningen (2015:400) ta fram förslag till havsplaner för Sverige verkar således för samtliga mål och delmål inom strategin, utifrån att havsplaner ska vara utformade så att havet ska användas hållbart och effektivt genom att integrera näringspolitiska, sociala mål och miljömål (4§). Förslag till havsplaner överlämnades till regeringen i december 2019. Under 2020 har HaV informerat regeringskansliet om förslagen under dess beredning för beslut. Regeringen ska fatta beslut om havsplaner senast mars 2021, i enlighet med EU:s ramdirektiv för havsplanering (2014/89/EU). Framtagning av förslag till Sveriges nationella havsplaner har skett genom bred samverkan nationellt och genom grannlandssamverkan, vilket beskrivs ovan.

Under året har HaV påbörjat utveckling av ett ramverk för uppföljning av havsplanerna när dessa är antagna. Uppföljningen av havsplaner har beröring med det system för uppföljning av Sveriges maritima strategi som HaV har utvecklat och tillämpat på uppdrag av regeringen. I uppdraget ingick att bygga vidare på det uppföljningssystem och de indikatorer som tagits fram för årlig och fördjupad uppföljning, inom ramen för tidigare regeringsuppdrag. Uppföljningen genomfördes i samarbete med ett stort antal nationella myndigheter och redovisades den 31 augusti 2020¹⁵. För närvarande finns inget beslut om fortsatt uppföljning av maritima strategin.

I uppdraget till HaV gällande EU:s strategi för Östersjöregionen för perioden ingick att *särskilt redogöra för möjligheten att skapa synergier med genomförandet av regeringens maritima strategi (dnr N2015/06135/MRT) i arbetet med att genomföra EU:s strategi för Östersjöregionen*. Ramverket för uppföljning av de nationella havsplanerna, det fortsatta arbetet gällande havsplanering samt eventuell kommande uppföljning av Sveriges maritima strategi, kan antas verka i synergi med arbetet som rör delmålen till samtliga övergripande mål.

Beträffande gränsöverskridande regionalt utvecklingssamarbete med direkt koppling till regional utveckling och EU:s strategi för Östersjöregionen, har HaV genomfört och finansierat (via Havs-

¹⁴ [NorthSEE, Interreg VB North Sea Region Programme](#)

¹⁵ [Uppföljning av den maritima strategin - Maritima strategin - Planering, förvaltning och samverkan - Havs- och vattenmyndigheten \(havochvatten.se\)](#)

och vattenmiljöanslaget) projektet [Tre skärgårdar](#)¹⁶. Projektet är ett samarbetsprojekt mellan Finland, Sverige och Åland. Havs- och vattenmyndigheten, Region Stockholm, Länsstyrelsen Stockholm, Landskapsregeringen Åland, Egentliga Finlands Förbund samt Miljöministeriet, Finland är partners. Projektets fokus har varit att stärka det gränsöverskridande regionala arbetet i Östersjön till området Stockholms, Ålands och Åbolands skärgårdar. Skärgårdarna utgör tillsammans ett av världens största skärgårdsområden. De tre skärgårdsområdena är utifrån ekologiskt perspektiv en väl sammanhållen region, samtidigt som den är delad mellan två nationer och i flera aspekter mellan tre förvaltningssystem. Projektet Tre Skärgårdar syftade till att genom ett innovativt förhållningssätt, med stöd av digitalisering och Artificiell Intelligens (AI), hantera och ge förslag på utvecklingsvägar för en ekosystembaserad samhällsutveckling. Projektet genomfördes under 2019 och 2020 med utgångspunkt i myndighetens uppdrag inom EU:s strategi för Östersjöregionen, stöd till regional utveckling, samt miljömål *Hav i balans samt Levande kust och skärgård*. Sammanfattningsvis har projektet lett till ett utvecklat Östersjösamarbete mellan aktörer på regional och nationell nivå, fördjupad kunskap inom ekosystembaserad förvaltning i de tre skärgårdarna samt kartläggning av digitaliseringens möjligheter för att stödja ekosystembaserad förvaltning. Förvaltningen av projektresultaten har påbörjats i planeringen av HaV:s vidareutveckling av den ekosystembaserade förvaltningen, med skärgårdsområdet som tillämpningsområde, samt fortsatt aktivt deltagande i långsiktig och gränsöverskridande samverkan i regionen med havsplanering och kustförvaltning som utgångspunkt.

Beträffande regeringsuppdrag och hållbart nyttjande av gemensamma resurser i Östersjöregionen sker även arbete på nationell nivå med bäring på hela Östersjöregionen. Under 2020 har HaV tillsammans med Jordbruksverket på uppdrag av regeringen och i nära dialog med näringarna och andra intressenter arbetat fram en ny gemensam strategi för yrkesfiske, fritidsfiske, fisketurism och vattenbruk¹⁷. Strategin ska kompletteras med tre sektorsspecifika handlingsplaner som färdigställs under 2021. Redovisning av uppdraget ska ske senast 31 maj 2021. Huvudmålen är att våra akvatiska ekosystem är i balans, bärkraftiga och förvaltas enligt ekosystemansatsen i syfte att generera samhällsnytta genom fiske och vattenbruk. Med en gemensam strategi förväntas samarbetet öka i den offentliga förvaltningen för att nå huvudmålen gällande näringen. Arbetet bidrar till koordinerad förvaltning och främjande där ekologi, ekonomi och social hållbarhet samverkar.

3.1.1.2 Kunskaps- och forskningsfinansierade insatser

Inom styrgruppen för det regionala forskningssamarbetet för Östersjön, BONUS, har HaV lyft fram svenska kunskapsbehov och främjat forskning som stöd för en ekosystembaserad förvaltning i linje med svenska och regionala miljömål. Bonus-programmet innefattar i stort sett samtliga mål och delmål och stödjer genomförandet av Östersjöstrategin med dess handlingsplan. Inom programmet koordinerades ett stort avslutande forum 2020 där de viktigaste forskningsprojekten presenterades. Flera utredare från HaV deltog i konferensen för att ta hem resultaten. HaV bidrar nu även till BANOS CSA, *The Baltic and North Sea Coordination and Support Action*, vars syfte är att vidareutveckla Östersjöprogrammet forskningsprogram Bonus för miljöförbättringar och innovation i Östersjön med en utbredning till Västerhavet. HaV har i detta arbete aktivt bidragit till processen för att ta fram en forsknings- och innovationsagenda genom att

¹⁶ [Tre Skärgårdar \(treskargardar.com\)](#)

¹⁷ [Strategi för svenskt fiske och vattenbruk 2021-2026 – friska ekosystem och hållbart nyttjande, Havs- och vattenmyndigheten \(havochvatten.se\)](#)

leverera inspel, koordinera svenska bidrag samt hålla en plenarsession på en workshop. Dessutom leder HaV ett av fem arbetspaket och har under 2020 deltagit i styr- och arbetsgrupper, samt bidragit till EU-kommissionens utvärdering av programmet genom en resultatrapport som presenterats och diskuterats med kommissionen. HaV har medverkat i arbetspaketen och bidragit till resultat inom medborgarforskning, innovation, öppen vetenskap, syntes och öppna data.

HaV har även under perioden medfinansierat till Flaggskepps- och Interreg-projektet Clear Waters from Pharmaceuticals¹⁸ (CWPharma). Projektet syfte har varit att minska spridning av läkemedelsrester till Östersjön. Projektets mål var att ta fram verktyg och rekommendationer till beslutsfattare, myndigheter och kommuner för att minska utsläpp av aktiva läkemedelssubstanser i Östersjöregionen. Samtliga rapporter som tagits fram inom CWPharma finns tillgängliga på projektets webbplats.

Naturvårdsverket och HaV har med hjälp av miljöforskningsanslaget även finansierat sju forskningsprojekt om kumulativa effekter, varav fem projekt som direkt berör Östersjön. Projektens resultat ska bidra till att klargöra hur vissa kombinationer av belastningar bör behandlas och ge ytterligare kunskap om hur klimtförändringar i kombination med övriga miljöförändringar påverkar limniska och marina ekosystem. Kunskap från projekten bidrar även till utveckling av metoder och analysverktyg för att kvalitativt och kvantitativt bedöma belastning av kumulativa effekter på Östersjöns ekosystem i miljöbedömningar. Resultaten kommer att kunna utgöra stöd för till exempel miljökonsekvensbeskrivning, planeringsunderlag och samhällsekonomiska bedömningar.

Under 2020 har en nationell utlysning för forskarmedel för hantering av invasiva arter genomförts gemensamt med Trafikverket, Formas, Naturvårdsverket. Utlysningen är i linje med nivå EU-förordning (1143/2014) (3) med syfte att hindra introduktion och etablering samt begränsa spridning av invasiva främmande arter. Genom ökande internationell handel och transporter introduceras allt fler arter utanför sina naturliga utbredningsområden, i många fall med stora ekonomiska och ekologiska konsekvenser¹⁹.

HaV deltar i projektet [ClimeMarine](#)²⁰ som arbetar med att främja en ekosystembaserad förvaltning av de svenska haven med hänsyn till klimtförändringar, genom tät dialog med intressenter för att ta med klimtförändringar i beslutsprocesser, såsom exempelvis vid kust- och havsplanering

HaV har även samarbetat med Helcom i forskningsfrågor och bidragit till Helcom:s forskningsagenda. Vi har föreslagit att Helcom anordnar en konferens om ekosystembaserad förvaltning som ett frivilligt åtagande inom Agenda 2030 och bidragit till förberedelsen av konferensen.

3.1.1.3 Annat

HaV deltar i strategins övergripande nationella arbete och årliga nätverksträffar och forum, samt i Sveriges subkommitté för Östersjöprogrammet. Under åren 2019/2020 har vi inom ramen för detta arbete lämnat inspel och följt lägesuppdateringar gällande revidering av strategins

¹⁸ [CWPharma](#)

¹⁹ [Utlisning av forskningsmedel för hantering av invasiva främmande arter - Naturvårdsverket \(naturvardsverket.se\)](#)

²⁰ [ClimeMarine – effekter av klimtförändring i marin planering | SMHI](#)

handlingsplan, samt lämnat inspel till utformning av EU:s finansierings- och strukturprogram (Interreg) för kommande programperiod för Östersjöprogrammet²¹. HaV fördelar och finansierar även åtgärder och projekt via Havs- och vattenmiljöanslaget, vilket även innefattar finansiering till BSAP-fonden²² (Baltic Sea Action Plan; Helcoms aktionsplan för Östersjön). BSAP-fonden skapades 2010 för att öka takten i åtgärdsarbetet och genomförandet av aktionsplanen.

3.1.2 Delmål under: Rädda havsmiljön

HaV:s arbete inom ramen för genomförande av EU:s havsmiljö- och vattendirektiv samt EU:s gemensamma fiskeripolitik, berör samtliga delmål²³ inom målet *Rädda havsmiljön* och är i synergi med strategins policy- och åtgärdsområden (PA och HA). De policy- och åtgärdsområden som HaV tydligast deltar aktivt inom arbeten inom PA Nutri, PA Hazards samt HA Planning, samt inom ramen för HaV:s arbete inom HELCOM och genomförandet av Baltic Sea Action Plan (BSAP)²⁴, samt BALTFISH²⁵. Nedan presenteras arbeten inom ramen för dessa områden.

3.1.2.1 Havsmiljö- och vattenförvaltning

HaV:s arbete med åtgärdsprogrammet för havsmiljön enligt havsmiljödirektivet som uppdaterats under 2020²⁶ bidrar till samtliga delmål under målet *Rädda havsmiljön*. HaVs roll är att se till myndighetens eget mandat inom havsmiljöförvaltningen, den gemensamma fiskeripolitiken, havsplaneringen, vattenförvaltningen och vårt arbete med arter och habitat sker i samklang. Men även att HaV använder alla dessa instrument till gagn för att uppnå en god havsmiljö och en hållbar utveckling. Det föreslagna uppdaterade åtgärdsprogrammet kompletterar hur HaV arbetar med dessa instrument genom att göra analyser som visar luckor som behöver täckas inom olika temaområden, till exempel fiske, sjöfart, farliga ämnen och övergödning. Där har vi tillsammans med de myndigheter som ska genomföra åtgärderna tagit fram förslag till åtgärder.

Åtgärdsprogrammet är den sista delen i den marina strategin enligt havsmiljöförordningen och riktar sig till myndigheter och kommuner. Åtgärdsprogrammet bygger i sin tur på den inledande bedömningen²⁷ av miljötilståndet i svensk havsmiljö samt genomförd kostnads- och nyttoanalys. Bedömningen av miljötilståndet bygger på riktade analyser och forskningsinsatser samt miljöövervakningsprogram enligt myndighetens förvaltningscykel för havsmiljön.

Åtgärdsprogrammets huvudsyfte är att miljö kvalitetsnormerna med indikatorer i Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter HVMFS 2012:18 ska kunna följas. Åtgärdsprogrammet ska ange vilka åtgärder som behövs för att miljö kvalitetsnormerna enligt havsmiljöföreskrifterna (HVMFS 2012:18) ska kunna följas för att på sikt uppnå god miljöstatus i Sveriges havsområden. När en miljö kvalitetsnorm inte följs behövs ett helhetsperspektiv som omfattar vad myndigheter och kommuner behöver göra och som besvarar ett antal frågor om källorna till påverkan. Det ska

²¹ Tillväxtverket är kontaktpunkt för Östersjöprogrammet - Tillväxtverket (tillvaxtverket.se)

²² BSAP-fonden - Andra bidrag för bättre havs- och vattenmiljö - Anslag, bidrag och utlysningar - Havs- och vattenmyndigheten (havochvatten.se)

²³ Handlingsplanens indikatorer för delmålen: miljöstatus inkl näringsläckage, biodiversitet, hälsosamma ekosystem och farliga ämnen i linje med indikatorer uppsatta inom HELCOM, bättre samarbete för genomförande av Baltic Sea Action Plan, samt upprättande och antagande av gränsoverskridande ekosystembaserade havsplaner.

²⁴ Helcom - Skydd av den marina miljön i Östersjön - Planering, förvaltning och samverkan - Havs- och vattenmyndigheten (havochvatten.se)

²⁵ BALTFISH – The Fisheries Secretariat (fishsec.org)

²⁶ Samråd om förslag till åtgärdsprogram - Uppdatering av åtgärdsprogram för havsmiljön - Planering, förvaltning och samverkan - Havs- och vattenmyndigheten (havochvatten.se)

²⁷ Marin strategi för Nordsjön och Östersjön 2018-2023 - Publikationer - Data, kartor och rapporter - Havs- och vattenmyndigheten (havochvatten.se)

även omfatta konsekvenser för miljön och samhället samt hur bördan att minska påverkan ska fördelas mellan olika aktörer, samt källor och styrmedel.

När det gäller strategins policyområde PA Nutri är HaV nationell kontaktpunkt och medlem i styrgruppen. Policyområdet relaterar till delmål *Rent vatten* och till HELCOMs arbete, inte minst till genomförandet av Baltic Sea Action Plan (BSAP) som har som mål att bland annat reducera övergödningen av Östersjön. Arbetet inom PA Nutri innefattar att förbättra avloppsrening i regionen, stimulera tvärsektoriell policydialog och samarbete med tredjeland samt att utreda kostnadseffektiva åtgärder för att minska näringsläckaget till Östersjön. Genom PA Nutri har vi haft möjligheten att påverka inriktningen på övergödningsarbetet i Östersjön, framförallt via styrgruppens utpekande av flaggskeppsprojekt men också genom att skapa kontaktvägar och nya samarbeten inom regionen. Arbetet inom PA Nutri, under 2019 och början av 2020, har bland annat innefattat revidering av strategins (EUSBSR) handlingsplan. Styrgruppen skickade in uppdaterade "actions" för PA Nutri till EU-kommissionen den 15 januari 2020. Enligt den nya handlingsplanen för EUSBSR ska ordförandeskapet i samtliga PA styrgrupper rotera årsvis. HaV har anmält att vi har möjlighet att leda styrgruppen under 2022.

Motsvarande arbete som för det inom PA Nutri har även skett inom ramen för PA Hazards där HaV ingår i styrgrupp och där Naturvårdsverket koordinerar arbetet utifrån sin roll som policy-koordinator (PAC).

Direkt relaterat till delmål *Bättre samarbete* är att HaV samordnar svenskt deltagande i Helcom:s arbetsgrupper PRESSURE (övergödning och farliga ämnen), STATE and CONSERVATION (biologisk mångfald samt miljöövervakning) samt GEAR (arbetsgrupp för implementering av ekosystemansatsen). Såväl är HaV aktiv inom Helcom FISH, AGRI och VASAB:s arbetsgrupp för havsplanering, samt inom internationell överenskommelse Ascobans och räddningsplan för tumlare i Östersjön²⁸. HaV:s Helcomsamordnare bistår även regeringskansliet inför och under möten i Helcoms Heads of Delegation. Helcoms arbetsgrupper MARITIME (sjöfart) och RESPONSE (oljeskadeskydd) samordnas av Transportstyrelsen respektive Kustbevakningen. Sedan 2020 har HaV ett regeringsuppdrag att samordna det svenska arbetet med uppdateringen av Baltic Sea Action Plan (BSAP), vilket innebär att samordna samtliga berörda svenska myndigheter i arbetet med att ta fram ståndpunkter samt förslag till åtgärder mot belastningar som påverkar havet. Sammantaget är engagemanget med ett aktivt svenskt deltagande i Helcom-arbetet mycket viktigt för att bidra till samtliga delmål inom *Rädda havsmiljön* och är direkt kopplat till handlingsplanens åtgärd under delmål *Bättre samarbete*. I dessa sammanhang har HaV under 2019/2020 medverkat i olika forum för uppdatering av Baltic Sea Action Plan (BSAP).

3.1.2.2 Fiskförvaltning

Inom fiskförvaltningen i Östersjöregionen verkar Sverige inom BALTFISH. BALTFISH är ett forum för fiskeriförvaltning inom ramen för regionaliseringen under EU:s gemensamma fiskeripolitik. Syftet är att utveckla och förbättra samordningen och förvaltningen mellan de åtta EU-medlemsländerna runt Östersjön som ingår i BALTFISH. Samarbetet startades på svenskt initiativ. BALTFISH arbetar på två nivåer; i en högnivågrupp (HLG) där fiskeridirektörerna ingår och till vilken EU-kommissionen inbjuds att delta, samt i ett forum där representanter för

²⁸ [Ascobans - bevarande av småvalar i Östersjön och Nordsjön - Konventioner - Planering, förvaltning och samverkan - Havs- och vattenmyndigheten \(havochvatten.se\)](https://www.havochvatten.se/ascobans-bevarande-av-smavalar-i-ostersjon-och-nordsjon-konventioner-planering-forvaltning-och-samverkan-havs-och-vattenmyndigheten)

medlemsstaterna, EU-kommissionen, den rådgivande nämnden för Östersjön (BS AC) och organisationer som exempelvis ICES och Helcom bereds möjlighet att delta.

Under perioden 2016 -2019 har BALTFISH tagit fram gemensamma rekommendationer som i flera tillfällen redan har resulterat i gällande EU-förordning och anpassning av fisket till landningsskyldigheten²⁹. Detta har resulterat i ny EU-förordning (EU 2018/47). Inom BALTFISH har ett långvarigt arbete bedrivits av anpassningar av den fleråriga förvaltningsplanen för sill/strömming, skarpsill och torsk i Östersjön och EU-kommissionens förslag till en flerårig förvaltningsplan för lax i Östersjön. För att främja utväxlande av information har man stående punkter på agendan att länderna ska informera varandra om pågående och kommande arbete av fiskreglering inom marint skyddade områden, havsplanering och arbete inom Helcom FISH. Under våren 2019 arrangerade HaV som en del av det svenska ordförandeskapet i BALTFISH³⁰ ett symposium om säl – fisk/fiske interaktioner i Östersjön och en tvådagars workshop om ålförvaltning i Östersjön och kontroll och handelsfrågor av ål med fokus på Östersjön.

Under 2020 har BALTFISH arbetat med att ta fram flera gemensamma rekommendationer enligt regionaliseringsförfarande inom den gemensamma fiskeripolitiken, där HaV bidrog genom att ta fram underlag och lämna förslag. Dessa gemensamma rekommendationer innefattade åtgärder för skydd av tumlare i Östersjön, framtagande av en selektiv plattfisktrål som sorterar ut torsk och en ny utkastplan för lax i Östersjön. BALTFISH jobbade också med att ge input på EU-kommissionens förslag till en förvaltningsplan för lax i Östersjön. Detta arbete stoppades upp då EU-kommissionen drog tillbaka sitt förslag.

Förutom olika etablerade nätverk- och samarbetskonstellationer som beskrivits sker även arbete utifrån direkta regeringsuppdrag. HaV har ett regeringsuppdrag med anledning av gränsälvsoverenskommelsen med Finland om fiskefrågor i Torne älv om att förhandla med Finland kring fisket som bedrivs i Torneälven. HaV har då på regeringens uppdrag förhandlingar med Finland och lämnar förslag på ändring av bestämmelserna för fiske under 2020 i enlighet med 2 kap. förordning (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen. Detta har lett till ökade samarbetsytor samt samarbete och förståelse mellan länderna.

3.2 Redogör för eventuell bedömd respektive faktisk nytta och resultat som uppnåtts av arbetet med strategins delmål under perioden 2016–2020

3.2.1 För den egna organisationen

Mycket av det arbete som HaV har utfört under perioden verkar i synergi med strategins mål och delmål. För övergripande strategiska styrdokument såsom EUSBSR är koppling mellan nytta, resultat och andra styrande dokument inte alltid tydliga, eftersom det bland annat inkluderar både direkta och indirekta effekter. Bedömningen är dock att nytta och resultat har kommit inom flertal områden, där strategin och dess handlingsplan med policy- och åtgärdsområden utgör en gemensam viljeinriktning och samarbetsplattform för nätverkande och kunskapsutbyte. Detta gäller bland annat exempel arbeten inom Helcom och VASAB, såväl arbetet inom PA Nutri och

²⁹ Exempelvis arbete med överlevnadsundantag från landningsskyldigheten för lax, torsk och rödspätta i vissa redskap enligt artikel 7.1 i den fleråriga förvaltningsplanen för Östersjön (EU 2016/1139) och artikel 15.6 i den gemensamma fiskeripolitikens grundförordning (EU 1380/2013) och en ny mer selektiv torsktrål för Östersjön enligt artikel 18.3 i grundförordningen.

³⁰ <https://www.regeringen.se/artiklar/2018/09/gemensamma-och-langsigtiga-losningar-for-ostersjons-fiske-diskuterades-vid-mote-i-natverket-baltfish/>

PA Hazards, BALTFISH, samt uppdrag om förslag till nationella havsplaner och kunskapsinsatser inom Bonus.

Som exempel på detta arbete är att Havs- och vattenmyndigheten under slutet av 2017 tillsammans med kollegor från finska miljöministeriet, Helcom och EUSBSR/PA Nutri arrangerade en workshop om internbelastningen av fosfor i Östersjön. Forskare och representanter från myndigheter och intresseorganisationer från flera Östersjöländer medverkade. Under workshopen diskuterades de processer som styr fosforflödena i Östersjön samt hur förståelsen av dessa behöver förbättras. Workshopen gick även igenom vilka resultat det landbaserade åtgärdsarbetet mot övergödning har gett och hur det kan förbättras. Utöver det diskuterades även de rättsliga och finansiella aspekterna av internbelastningsåtgärder. Resultaten från workshopen gav ett konkret bidrag till HELCOM:s arbete med internbelastningsfrågan som nu hanteras vidare inom ad hoc gruppen IN-MINUTS (Management of Internal NUTrient reserveS). Ett ramverk för hantering av internbelastningen har tagits fram inom Helcom där HaV deltagit de senaste åren inom expertgruppen MINUTS. HaV har även lett ett av arbetspaketen under det av EU-kommissionen delfinansierade projektet "Helcom Action", vilket genom en större workshop med Sveriges vattenmyndigheter och deras motsvarigheter i övriga länder (River Basin Management Authorities) i regionen vilket gett en större samsyn kring hur vattendirektivets mål matchar målen inom BSAP.

När det gäller fysisk planering är det första gången Sverige tar fram nationella havsplaner. Det regionala samarbetet i Östersjön genom Helcom-VASABs arbetsgrupp för havsplanering och de gränsöverskridande havsplaneringsprojekten har bidragit med gemensamma erfarenheter, metoder och kunskapsunderlag i arbetet med att utveckla både svensk havsplanering och förslag till havsplaner. När regeringen beslutat om havsplanerna kommer de stödja samtliga mål för EU:s strategi för Östersjöregionen.

Beträffande arbetet inom BALTFISH bidrar det gränsöverskridande arbetet inom regionen till att stärka arbetet med den gemensamma fiskeripolitiken och uppdrag om en ekosystembaserad fiskförvaltning.

Genom de olika nätverks- och samarbetskonstellationerna inklusive projekt har, och sker, ett kontinuerligt erfarenhets- och kunskapsutbyte vilket är till nytta för myndighetens arbete om att verka för ett hållbart nyttjande av hav och vattenresurser och myndighetens uppdrag avseende genomförande av svensk miljöpolitik, miljökvalitetsmålen *Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag och Hav i balans och en levande kust och skärgård*.

3.2.2 För annan offentlig förvaltning eller näringsliv:

Synergier mellan detta uppdrag och andra uppdrag som myndigheten har

Som nämnts sker HaV:s arbete i stora delar med synergi med strategins mål och delmål, vilket medför att motsvarande nytta och resultat beskrivet ovan även innefattar annan offentlig verksamhet och näringsliv.

HaV:s arbete sker till stor del inom ramen för olika gränsöverskridande samarbeten såsom nämnts inom exempelvis Helcom, VASAB, BALTFISH men även nationellt genom exempelvis samrådsprocesser med andra myndigheter och branschorganisationer. Såsom beskrivits ovan

deltar HaV aktivt i Helcom och såsom svensk representant i flertal arbetsgrupper³¹ vad avser minskad övergödning, förhindrande av föroreningar från fartyg, biologisk mångfald, samt integrering av ekosystemansatsen i havsmiljöarbetet. I dessa sammanhang har HaV bland medverkat i olika forum för uppdatering av Baltic Sea Action Plan (BSAP) under 2019/2020.

Vad gäller samarbeten och havsplaneringsprojekten har även gemensam datainsamling lett till en ökad kapacitet inom havsplanering och en ökad förståelse för kumulativa, samlade effekter på Östersjön som helhet. Vidare har det projektbaserade samarbetet främjat metodutveckling som gör jämförelser för hela Östersjöregionen möjliga. Resultat från projekten har tagits vidare inom Helcom:s och VASAB:s havsplaneringssamarbete. Datainsamlingen som skett inom ramen för samarbeten och projekt är även till nytta för kommande uppföljning av havsplaner, såväl nationellt men även inom Östersjöregionen utifrån att gemensam datainsamling kan underlätta uppföljning på regionnivå. Även tredjeland, främst Ryssland i det här fallet, har medverkat i en viss kapacitet i havsplaneringsprojekten. Rysslands medverkan i projekten har lett till ökad kapacitet inom den ryska havsplaneringen. Deltagandet har även lett till ökad kommunikation och erfarenhetsutbyten mellan svenska och ryska havsplaneringsinstitutioner. Detta verkar i synergi med HaV:s bilaterala program med Ryssland.

Förslagen till havsplaner har tagits fram i dialog med berörda intressenter. Det har skett ett kontinuerligt kommunikations- och kunskapsutbyte med myndigheter, regionorgan, kommuner samt bransch- och intresseorganisationer. Beslutade havsplaner kommer att ge rumslig vägledning vid bland annat kommunal planering och tillståndsbeslut. Detta förväntas bidra till ökad effektivitet i förvaltningen samtidigt som det skapar ökad förutsägbarhet för verksamhetsutövare och andra som berörs av havsförvaltningen. Motsvarande nytta gäller även arbetet med framtagandet av en gemensam nationell strategi inom fisket. Arbetet sker i samarbete med Jordbruksverket med utgångspunkt i kommunikations- och kunskapsutbyte och samråd har genomförts under 2020. Strategin förväntas komma att genomsyra arbetet framöver hos de nationella myndigheterna och reflekteras i Sveriges arbete i Östersjöregionen.

Projektet Tre skärgårdar³², som var ett samarbetsprojekt med Finland, Sverige och Åland, har lett till ett utvecklat Östersjösamarbete mellan aktörer på regional och nationell nivå, fördjupad kunskap inom ekosystembaserad förvaltning i de tre skärgårdarna samt kartläggning av digitaliseringens möjligheter för att stödja ekosystembaserad förvaltning. De deltagande organisationerna i projektet Tre skärgårdar avser att fortsätta utveckla det gränsöverskridande samarbetet. Långsiktighet och integrering av fortsatt arbete i ordinarie planerings- och förvaltningsstrukturer är väsentligt för att resultaten ska få verklig effekt. Således är intentionen att gå vidare från projektformen till utveckling av arbetssätt och samverkan för framtiden med aktivt deltagande av offentliga myndigheter.

³¹ [Helcom - Skydd av den marina miljön i Östersjön - Planering, förvaltning och samverkan - Havs- och vattenmyndigheten \(havochvatten.se\)](https://www.havochvatten.se)

³² [Tre Skärgårdar \(treskargardar.com\)](https://www.treskargardar.com)

3.3 Beskriv hur ert arbete med strategin under perioden 2016–2020 bidragit till en mer hållbar utveckling³³ i Östersjöregionen

Genom HaV:s arbete inom ramen för uppdrag om förvaltning av bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag och hav, samt att HaV ska vara pådrivande, stödjande och samlande vid genomförande av miljöpolitiken och en hållbar förvaltning av fiskresurser verkar vi för en hållbar utveckling i Östersjöregionen. Arbetet sker utifrån uppdrag enligt instruktion och i synergi med uppdrag om medverkan i genomförande av EU:s strategi för Östersjöregionen och det arbete som beskrivna i föregående avsnitt.

Genom att verka för hälsosamma och motståndskraftiga akvatiska ekosystem och fiskeresurser, genom bland annat åtgärdsprogram för en bättre havsmiljö, genomförande av åtgärdsprogrammen för vatten, främja forskning och utvecklingsverksamhet, samt genom havsplanering inkludera rumsliga och sektorsvisa avvägningar för att minimera negativa miljöeffekter och intressekonflikter, bidrar detta arbete sammantaget för att främja förutsättningar för en hållbar utveckling i regionen. Detta gäller exempelvis vid rumsliga avvägningar vad gäller utrymme för förnybar energi, fiskenäring och biologisk mångfald och i detta arbete understödja att viktiga ekosystemtjänster säkras, nu och framtiden, till nytta för exempelvis hållbar livsmedels-, vatten-, och energiförsörjning. Det bidrar även till hälsosamma livsmiljöer och attraktiva kultur- och rekreationsmiljöer för boende och besökare, vilket är betydelsefullt för regionen, dess invånare samt näringslivet.

3.4 Hur kan strategin bli ett reellt styrdokument för er organisation?

Strategin som ett reellt styrdokument kan betraktas dels utifrån myndighetens mandat och styrning, samt utifrån strategins styrka såsom styrdokument inom regionen och för grannlandssamarbeten. Strategins utgångspunkt med ett helhetsperspektiv innefattande ekonomiska, miljömässiga och sociala aspekter utgör styrdokument för HaV:s arbete för en ökad integrering vad gäller vatten- och havsförvaltning för främjande av ett rent hav, sjöar och vattendrag, ett rikt växt- och djurliv och hållbart nyttjande. Strategin kan således utgöra ett reellt styrdokument i HaV:s arbete för en koordinerad ekosystembaserad förvaltning ur ett grannlands- och makroregionalt perspektiv med bäring även på nationell nivå.

EU:s strategi Östersjöregionen ingår i HaV:s verksamhetsstrategi såsom ett, av flera, målstyrande dokument och inkluderas i HaV:s verksamhetsplanering. Det utgör en bas för fortsatt internt arbete att förankra och tillämpa strategin, dess uppdaterade handlingsplan och kommande regeringsuppdrag. Strategin ger stöd för prioriteringar och avvägningar i myndighetens arbete inom ramen för grannlandssamarbeten.

EU:s strategi Östersjöregionen ger stöd för och underlättar ett utökat grannlandssamarbete, samt stöd för genomförande av olika åtgärder, projekt och planering i linje med strategins mål. Här finns utrymme för en ökad helhetssyn inom regionen vad gäller exempelvis samarbeten för ekologiska representativa nätverk av skyddade områden, samt samarbete för migrerande hotade arter. Detta skulle även verka i synergi med Sveriges och HaV:s arbete inom ramen för Ascobans, en internationell överenskommelse för bevarande av småvalar³⁴.

³³ innefattar tre dimensioner ekonomisk- social- och ekologisk hållbarhet (Brundtland, 1987).

³⁴ [Ascobans - bevarande av småvalar i Östersjön och Nordsjön - Konventioner - Planering, förvaltning och samverkan - Havs- och vattenmyndigheten \(havochvatten.se\)](#)

livsmedelsstrategin, EU:s vindkraftstrategi och strategi för turism och besöksnäring m.fl. Se även svar nästa avsnitt 3.6 om ökad integrering och koordinering.

Ett ökat fokus på detta strategiska arbete för en hållbar utveckling, med ökad samordning och ökat samarbete för gemensamma lösningar kan även antas vara särskilt aktuellt med hänsyn till den gemensamma krissituationen till följd av nu pågående pandemi och dess följd effekter för regionen. Pandemin har omfattande påverkan på flertalet näringar. Konsumtions- och reseförändringar till följd av pandemin kan också innebära förändringar när det gäller fritidsaktiviteter, besöksaktiviteter, nyttjande av natur- och havsområden och på sikt möjligen även ändrade produktionsstrukturer vad gäller exempelvis livsmedel och vattenanvändning.

3.6 Hur skulle ni vilja att Sveriges sammantagna framtida arbete med strategin utvecklas de kommande 10 åren?

a. Vilka förändringar i uppdrag skulle ni vilja se?

Vid senaste redovisning av uppdraget, januari 2020, fanns snarlika frågeställningar om hur HaV skulle vilja att framtida arbete med strategin utvecklas för de kommande åren och vilka mervärden vi vill se. Svaret på denna fråga kommer därmed bygga på föregående redovisning.

Strategins utgångspunkt är regional hållbar utveckling och strategin är ett forum för att hantera gemensamma utmaningar för regionens medlemsländer och grannländer. Med detta ser vi gärna att strategin under de kommande 10 åren utvecklas genom *stärkt plattform för regionalt samarbete; ökad integrering och koordinering för hantering av målkonflikter; starkt koppling mellan havs- och kustplanering*, se nedan.

3.6.1 Stärkt plattform för regionalt samarbete

Vi ser gärna en vidareutveckling av strategin som en gemensam samarbetsplattform. Det gäller både inom regionen och på nationell nivå, detta för en gemensam inriktning och tydlig målstyrning, där strategin verkar som stöd både för nationellt arbete och grannlandssamarbete för avvägningar och prioriteringar, för att hantera parallella processer och för att stärka samverkan på lämplig regional skala. Här finns potential för samarbeten inom exempelvis marint områdesskydd och för en ökad helhetssyn inom regionen vad gäller ekologiska representativa nätverk av skyddade områden, blå och grön infrastruktur, samarbete vad gäller migrerande hotade arter, samt stärkta samarbeten mellan tredje land såsom Ryssland. Här ser vi ett behov av att stärka strategin som styrmedel för genomförande av måluppfyllnad, mer om detta i avsnitt 3.4. En starkt plattform för regional samarbete och styrning skulle kunna stärka HaV:s uppdrag att verka för en hållbar förvaltning, restaurering och hållbart nyttjande av vatten- och havsmiljöer och marina resurser i Östersjöregionen och måluppfyllnad i enlighet med Agenda 2030.

3.6.2 Ökad integrering och koordinering för hantering av målkonflikter

HaV ser gärna att strategin och uppdrag utvecklas i riktning mot att inkludera och att verka för ökad koordinering och integrering av olika EU-direktiv, EU-förordningar och strategier för att synliggöra och understödja hantering av målkonflikter mellan olika styrande ramverk, strategier och lagstiftning. Detta gäller på flera områden och inte minst nu aktuell målsättning om ett klimatneutralt grönt och rättvist Europa, dvs EU:s gröna giv³⁸. EU-kommissionens nya strategi för

³⁸ [En europeisk grön giv | Europeiska kommissionen \(europa.eu\)](#)

havsbaserad energiproduktion³⁹, vind- och vågkraft, har mål om omfattande ökning fram till 2050 och med en målsättning om att 40 procent av EU:s energiproduktion antas komma från havsbaserad vindkraft redan år 2030. Nästan en tredjedel av denna energiproduktion antas komma från etableringar i Östersjön. Etablering av energiproduktion till havs är inte helt okomplicerat och innefattar intresse- och målkonflikter både vad gäller utrymme, för exempel fiske och fritidsaktiveter, och påverkan på havsmiljö och biologisk mångfald. Detta relaterar till exempelvis EU:s strategi för biologisk mångfald 2030⁴⁰.

Ökad integrering lyftes även vid redovisningen 2019 där HaV framförde att vi gärna ser förändringar i form av att vårt framtida arbete med strategin sker genom en ökad samordning och integrering mellan olika politikområden, inklusive deras strategier, med ett fortsatt tydligt helhetsperspektiv och hållbarhetsperspektiv med koppling till FN:s globala mål. Ett sådant helhetsperspektiv, en ekosystembaserad förvaltning och utveckling utifrån en ekosystemansats anges som mål såväl i havsmiljödirektivet (2008/56/EG) (Artikel 1.3) som havsplaneringsdirektivet (2014/89/EU) (Artikel 5.1), samt den gemensamma fiskeripolitiken (1380/2013) (Artikel 2.3, 4.9), vilka är styrande för HaV:s arbete. Här ser vi att gärna att de möjligheter som finns att använda EU:s strategi för Östersjöregionen för att skapa testregioner för bättre integration av olika EU-policys tillvaratas. Exempelvis EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP), EU:s gemensamma fiskeripolitik (CFP), ramdirektivet för vatten, art- och habitatdirektivet och havsmiljödirektivet, är samtliga rättsakter för vilka sociala och näringspolitiska mål, såsom blå ekonomi, ska förhållas till och där strategin kan verka som stöd för genomförande av olika, ibland motstående, måluppfyllnader. Detta skulle kunna skapa mervärde både för myndighetens arbete relaterat till Helcom, genomförande av strategin, samt vad gäller FN:s globala mål, såsom 13 *Bekämpa klimatförändringar*, 14 *Hav och marina resurser* och 15 *Ekosystem och biologisk mångfald*.

HaV har även lyft behovet av sådan ökad integrering i redovisningen av underlag till nationella prioriteringar för Helcom och Oskar. Där lyfte HaV tre prioriterade utvecklingsområden avseende processer och arbetssätt, som är relevanta i framtida arbete med strategin, nämligen:

- stärka regionalt samordnat genomförande av EU:s havsmiljörelaterade direktiv
- fortsatt digitalisering och samverkan för ökad spridning och användning av miljöinformation, i linje med EU-direktiven om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn (PSI)⁴¹ och om bestämmelser om inrättandet av en infrastruktur för geodata inom EU (INSPIRE)⁴²,
- att integrera FN:s hållbarhetsmål i Helcom- och Oskar-arbetet, bland annat genom uppföljningssystem för genomförande av åtgärder.

För mer information se HaV:s webbsida [Underlag till nationella prioriteringar för Helcom och Oskar \(2018\)](#).

³⁹ [offshore renewable energy strategy.pdf \(europa.eu\)](#)

⁴⁰ [EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 | Europeiska kommissionen \(europa.eu\)](#)

⁴¹ [Europaparlamentets och rådets direktiv \(EU\) 2019/1024 av den 20 juni 2019 om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn](#)

⁴² [Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/2/EG av den 14 mars 2007 om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen \(Inspire\)](#)

3.6.3 Stärkt koppling mellan havs- och kustplanering

Havs- och kustplanering är en process för hantering av intressekonflikter, främja samexistens och för att nå en effektiv resursanvändning. Pådrivande processer påverkar planeringen, exempelvis strategier för energiutvinning och skyddande av biologisk mångfald, som nämns ovan. Här ser vi gärna en ökad koppling mellan havs- och landplanering. Det koordinerade arbetet för en god havsmiljö och en hållbar användning och utveckling av maritima näringar bör öka. Samtidigt bör vi arbeta för en ökad beredskap för att möta de utmaningar regionen står inför, såsom klimatförändringen. Här skulle strategin fortsatt kunna verka för ökad styrning och vara en plattform för gemensamt arbete i kommande tillämpning, uppföljning och vidareutveckling av havsplanerna.

När det gäller arbetet i strategins åtgärdsområde (HA) Planning är havs- och kustplanering en process och ett styrmedel för både utveckling och åtgärder utifrån ett helhetsperspektiv och ekosystembaserad förvaltning. En ökad koppling mellan havs- och kustplanering skulle kunna stärka myndighetens arbete för en bättre havsmiljö och i den fortsatta havsplaneringsprocessen med ett ökat integrerat arbete för förvaltningen av Östersjön utifrån ett ekosystemperspektiv och arbete med regional hållbar utveckling genom ett proaktivt arbete med EU:s direktiv och strategier. Exempel på strategier är Sveriges nationella maritima strategi, livsmedelsstrategin och regeringens ansatser för cirkulär biobaserad ekonomi och regional utveckling. Kust- och havsplanering som process och verktyg kan även främja en ökad samordning och koordinering mellan olika förvaltningsuppdrag, såsom åtgärdsprogram för havsmiljön, åtgärdsprogram för biologisk mångfald och grön infrastruktur, fisk- och vattenförvaltning.

3.7 Eventuellt övriga medskick?

Med hänsyn till aktuell gemensam krissituation till följd av den pågående pandemin och dess följd effekter för regionen, såsom omfattande påverkan på vissa näringar, såsom besöks- och restaurangnäring, samt ändrade rese- och konsumtionsvanor, vill vi gärna lyfta upp betydelsen av att de finansiella insatser för återhämtning som sker nationellt och inom EU verkar för att främja ett hållbart nyttjande av gemensamma vatten- och havsresurser i linje med strategin. Förändringar i konsumtions- och resvanor kan möjligen till viss del kvarstå och innebära fortsatta förändringar gällande fritidsaktiviteter och besöksaktivitet samt nyttjande av natur- och havsområden. På sikt kan möjligen även förändringar ske avseende produktionsstrukturer, som livsmedelproduktion och vattenanvändning, exempelvis för en ökad beredskap och livsmedelsförsörjning. Möjligen skulle samordning av EU:s återhämtningsfond kunna kopplas till övergripande makroregionala strategier, däribland EU: strategi för Östersjöregionen.

4 Bilaga: Översikt delmål med ett urval av HaV:s aktiviteter och insatser

Tabell 1 Översikt över delmål relaterade till HaV:s arbete, samarbetskonstellationer, nätverk och projekt

Delmål	Samarbetskonstellationer och nätverk	Projektverksamhet, medverkan/medfinansiering	Finansiering	Länk arbete/projekt
- Rent vatten - Bättre samarbete för en god havsmiljö	PA Nutri, HaV nationell fokalpunkt			PA Nutri (balticsea-region-strategy.eu)
- Rent vatten - Bättre samarbete för en god havsmiljö	PA Hazards, HaV ingår/ingått i styrgrupp	CWPharma (Flaggskepp)	Interreg, samt Havs- och vattenmiljöanslaget	CWPharma
- Bättre samarbete för en god havsmiljö - Bidra till EU 2020 strategi	Samarbetsforum BALTIFISH, HaV medverkar			BALTIFISH – The Fisheries Secretariat (fishsec.org)
- Rent vatten - Rik och levande biologisk mångfald - Ren och säker sjöfart - Bättre samarbete för en god havsmiljö	HELCOM och BSAP, HaV ingår arbetsgrupper, inkl ordförandeposter. Samordningsansvar Sverige för uppdatering av BSAP			Helcom - Skydd av den marina miljön i Östersjön - Konventioner - Planering, förvaltning och samverkan - Havs- och vattenmyndigheten (havochvatten.se)
- Rikt djur- och växtliv - Bättre samarbete för en god havsmiljö - Bidra till EU 2020 strategi - Arbete för klimatanpassning... - Goda transportvillkor - Pålitliga energimarknader -	Havsplanering, HaV ingår Helcom-VASAB:s arbetsgrupp inkl ordförandepost	Baltic Scope (Flaggskepp) PanBaltic Scope (Flaggskepp) Capacity4MSP (Flaggskepp)	Havs- och fiskerifonden	EU Strategy for the Baltic Sea Region VASAB Baltic SCOPE - BalticSCOPE Pan Baltic Scope Project Platform Capacity4MSP VASAB
- Bidra till EU 2020 strategi - Arbete för klimatanpassning... - Goda transportvillkor - Pålitliga energimarknader	Havsplaneringsprojekt med fokus, energi och transporter	BalticLines (Flaggskepp) NorthSee	Interreg	Baltic Lines VASAB NorthSEE, Interreg VB North Sea Region Programme
- Bättre samarbete för en god havsmiljö - Bidra till EU 2020 strategi	Initiativ HaV, samarbetsprojekt mellan Finland, Åland och Sverige	Tre Skärgårdar	Havs- och vattenmiljöanslaget	Tre Skärgårdar (treskargardar.com)
- Rent vatten - Rikt djur- och växtliv - Ren och säker sjöfart - Bidra till EU 2020 strategi - Arbete för klimatanpassning...	Östersjöprogrammets forskningsprogram BANOS, BONUS, HaV medverkar	Sustainable Shipping and Environment of the Baltic Sea Region (SHEBA) CWPharma (Flaggskepp) - med flera	Bonus Interreg	Sustainable Shipping and Environment of the Baltic Sea region (SHEBA) (sheba-project.eu)